

KRAJOWY OŚRODEK BADAŃ
I DOKUMENTACJI ZABYTEKÓW
w WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

6713

1. Obiekt

Zespół Kopalni „Delbrückschächte” ob.Oddział KWK „Sośnica - Makoszowy” Ruch „Makoszowy”
SIŁOWNIA ENERGETYCZNA OB. SPRĘŻARKOWNIA I ROZDZIELNIA

2. Czas powstania

1908 r, 1911/12r,
1924/25r, 1939/40r,

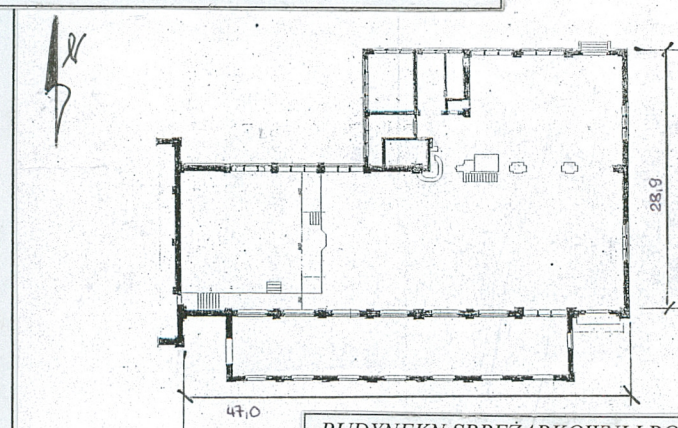
Miejscowość

ZABRZE
MAKOSZOWY

11. Zdjęcie rzut przekroju, sytuacja orientacyjna

BUDYNEK SPRĘŻARKOWNI I ROZDZIELNI
WIDOK OD STRONY WSCHODNIEJ

BUDYNEK SPRĘŻARKOWNI I ROZDZIELNI
Rzut w przyziemiu
Skala 1:800

4. Adres

Zabrze, ul. Makoszowska 24

nr hipoteczny KW [redacted]
działka 1

5. Przynależność administracyjna

województwo śląskie
gmina Zabrze
powiat grodzki Zabrze

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Makoschau
Makoszowy, Zabrze

7. Przynależność administracyjna
przed 31 grudnia 1998r

województwo katowickie
gmina Zabrze

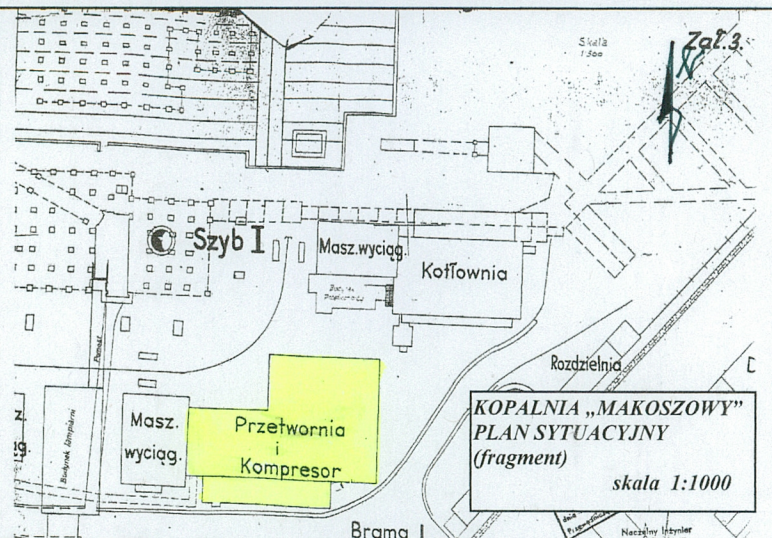
8. Właściciel i jego adres

Kompania Węglowa S.A
Katowice ul. Powstańców 30

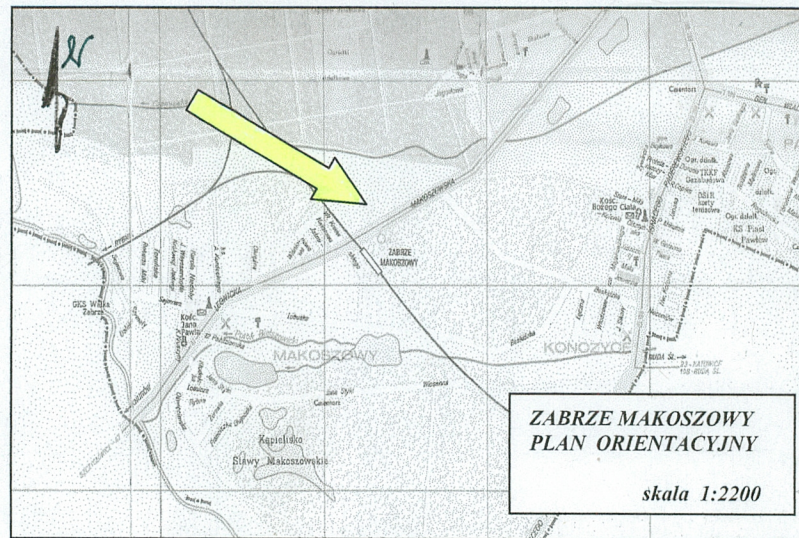
9. Użytkownik i jego adres

Oddział KWK "Sośnica –
Makoszowy"
Ruch "Makoszowy"
Zabrze ul. Makoszowska 24

10. Rejestr zabytków

KOPALNIA „MAKOSZOWY”
PLAN SYTUACYJNY
(fragment)
skala 1:1000

ZABRZE MAKOSZOWY
PLAN ORIENTACYJNY

skala 1:2200

12. *Autorzy, historia obiektu, określenia stylu*

Z końcem XVIII wieku rozpoczęła się przemysłowa eksploatacja węgla na Śląsku. Odkrycie bogatych złóż w okolicach Zabrze decydowało o uruchomieniu państwowej kopalni „Koningin Luise”. Po upływie kilkudziesięciu lat od chwili założenia, był to duży i nowoczesny zakład. Eksploatował pola górnicze należące do Skarbu Państwa. Część z nich utrzymywano w rezerwie. Od 1881r prowadzono wykup terenów w obrębie południowej części pola rezerwowego oraz sąsiednich nadań, przylegających doń od zachodu. Wykupiona została m.in. kopalnia „Guido” oraz posiadłość Makoszowy. Na początku lat 90-tych XIXw, w rejonie Makoszwów wykonano wiercenia badawcze dla rozpoznania złóż. W 1900r przystąpiono do drażenia szybu wentylacyjnego, powiązanego z kopalnią „Guido” i umożliwiającego eksploatację złóż makoszowskich. Równolegle prowadzono budowę zaplecza dla nowego zakładu z maszynownią i kotłownią. W 1901r rozpoczęto drażnienie drugiego szybu. W rok później szyby nazwano tak jak nadanie - „Zero”, z numerami „I” i „II”. W 1905r przy szybie „I” postawiono stalową wieżę wyciągową. W 1906r zakład został uruchomiony. W 1908r otrzymał nazwę „Delbruckgrube” z szybami „Delbruck”, ponumerowanymi jak wcześniej. W skład zaplecza wchodziły dwa szyby, nadszybie ze stalową wieżą dwuprzędziłowego szybu „I”, dwie maszynownie (elektryczne urządzenie wyciągowe szybu „I” - przedział „a”), płuczka, kotłownia, warsztat mechaniczny, cechownia, łaźnia, administracja oraz siłownia energetyczna. W siłowni zainstalowano generatory, z których część była napędzana silnikami gazowymi.

c.d na wkładce

13. *Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje. Wnętrze wyposażenie instalacje)*

Budynek sprężarkowni - położony we wschodniej części terenu zakładu, na obrzeżu. Przylega do maszynowni szybu „Ia”, dobudowanej od strony zachodniej

ściany: w konstrukcji murowanej z cegły ceramicznej na zaprawie cementowo-wapiennej /grubość ścian - 65 cm/. Od wewnątrz ceramiczna, glazurowana okładzina w kolorze białym /na całości jednolita/

stropy: nad częścią podpiwniczenia - odcinkowe Kleina /w obrębie najstarszej części/ oraz płaskie, żelbetowe na stalowych belkach, podparte żelbetowymi słupami (1939 r.)

dach: w konstrukcji stalowej, nitowanej, otwartej, na wiązarach kratowych /8 szt./, z deskowaniem pełnym /nad główną częścią hali/, z warstwą ocieplenia, oraz w konstrukcji murowanej na żelbetowych dźwigarach /2 szt./ w części północnej dobudówki. W pokryciu na całości papa.

posadzki: wykonane z płytek ceramicznych w mozaikę geometryczną /w obrębie głównej hali - także ceglane/ oraz w formie wylewki cementowej /podpiwniczenie/

schody: proste, w konstrukcji murowanej /prowadzące do sąsiadującej maszynowni I „a” - o krótkim biegu, oraz w komunikacji z poziomem podpiwniczenia/, ze stalowym oporęczowaniem,

otwory okienne: prostokątne /główne - 110x240cm/ ze ślusarką trójdzielną, wielopoziomową oraz wydłużone horyzontalnie ze ślusarką wielokwaterową /w poziomie drugiej kondygnacji/, z uchylnymi kwaterami środkowymi. W dobudówce południowej otwory okienne zamknięte łukiem odcinkowym ze ślusarką wielokwaterową,

otwory drzwiowe i bramne: prostokątne ze ślusarką dwu-, trój- i czteroskrzydłową na zawiasach. W drzwiach przejścia do maszynowni ozdobna stolarka jednoskrzydłowa

rzut: nieregularny, wydłużony równoleżnikowo. W części środkowej główna hala z ryzalitem północnej dobudówki. Od południa wydłużona partia dobudówki rozdzielni,

bryła: rozczłonkowana, dwukondygnacyjna, podpiwniczona, z dachem dwuspadowym. Od strony południowej niższa jednokondygnacyjna dobudówka z dachem pulpitowym. Od strony północnej partia dobudówki z dachem dwuspadowym oraz przylegający doń /od zachodu/ segmentem komory filtrów z dachem pulpitowym,

elewacja południowa: wydłużona, złożona z dwukondygnacyjnej części zasadniczej i partii jednokondygnacyjnej dobudówki. W części zasadniczej w poziomie pierwszej kondygnacji widoczna w strefach skrajnych - od wschodu, gdzie prostokątny otwór bramny oraz od zachodu, gdzie zamurowany otwór okienny. W poziomie drugiej kondygnacji otwory okienne w ciągu. W partii dobudówki elewacja jednokondygnacyjna siedmioosiowa. Zawiera regularny podział lizenami między osiami oraz płaski pas zamknięcia. W cofniętych polach osi otwory okienne. W ścianie bocznej dobudówki otwory wejściowe - prostokątny otwór bramny od wschodu i dwa otwory drzwiowe od zachodu.

elewacja wschodnia: symetryczna, dwuosiowa, dwukondygnacyjna. W górnej części elewacji pas zamknięcia z wycięciami w narożach i podstawą złożoną z odcinków gzymsów /na poziomie linii zamknięcia elewacji bocznych/. W osiach triady wąskich otworów okiennych na trzech poziomach - wysokie otwory pasa środkowego oraz niewielkie okna usytuowane bezpośrednio nad- i pod nimi. Otwory najwyższych okienek zostały rozmieszczone nad linią gzymsu /przerwanego w tych miejscach/, wydzielającego pas zamknięcia.

elewacja północna: niesymetryczna, dwukondygnacyjna, złożona z wysuniętej części wschodniej i cofniętej partii zachodniej. Całość dziewięcioosiowa. W części wschodniej pięć osi otworów oraz regularny podział lizenami między osiami, z płaskim pasem zamknięcia. W osiach pierwszej kondygnacji otwory okienne w triadach, oraz skrajny otwór bramny /od wschodu/. Powyżej, w poziomie drugiej kondygnacji /nadbudowanej tylko na długości trzech pierwszych osi/ otwory okienne w ciągu. W partii zachodniej, w poziomie pierwszej kondygnacji cztery osie otworów z triadami okien w płytkich polach. Powyżej otwory okienne w przeszklonym ciągu.

c.d na wkładce

15. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa (zabudowy)	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
14 672 m ³	1 460 m ²	siłownia energetyczna, sprężarkowania	sprężarkownia i rozdzielnia

18. Prace budowlane i konserwatorskie ich przebieg i dokumentacja

1. 80-te - montaż nowych urządzeń (sprężarki produkcji radzieckiej z 1977r o wydajności 15 000m³/h) oraz aparatury sterowniczej, z wykonaniem niezbędnych prac budowlanych (wykonanie fundamentów, kotwienie, przekucia)

BUDYNEK SPRĘŻARKOWNI I ROZDZIELNI.
DRZWI WEWNĘTRZNE DO ROZDZIELNI

20. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Budynek znajduje się w średnim stanie technicznym

- ściany zewnętrzne	- stan średni (miejscowe złuszczenia cegły, wypłukana spoina)
- ściany wewnętrzne	- stan dobry
- sklepienia, stropy	- stan dobry
- konstrukcja dachowa	- stan dobry. Warstwa ocieplenia miejscami odspojona
- pokrycie dachu	- stan dobry
- posadzki	- stan średni
- instalacje	- stan dobry

21. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Ochrona wyposażenia sprężarkowni tj.; dwóch sprężarek tłokowych z 1911/12r. produkcji Maffei Schwartzkopff Werke Berlin i G.A Schütz Wurzen S.A (nr 24482 i 24483), sprężarki tłokowej z 1923/24r produkcji Siemens Schuckert Werke Berlin i G.A Schütz Wurzen i S.A (nr 46681), turbokompresora z 1939r produkcji AEG Berlin, suwnicy 20 000 kg z ok. 1911r, suwnicy z 1939r., zewnętrznych zbiorników wyrównawcze z 1940r., szafek rozdzielni. Uzasadnione zachowanie urządzeń na miejscu, w hali, stanowiącej unikatowe środowisko kopalnianego zaplecza energetycznego z początku XX wieku. W przypadku braku możliwości zachowania urządzeń na miejscu, niezbędny demontaż i przeniesienie sprężarek na teren organizowanej ekspozycji. Konieczne jest także zabezpieczenie dokumentacji technicznej sprężarek.

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numery i miejsce przechowywania)

- S.J Janota „KWK Makoszowy. Wczoraj i dziś. Informacja historyczna obejmująca lata 1856-1987” – maszynopis
- Dokumentacja archiwalna oraz rysunki w dziale Konstrukcyjnym, Głównego Mechanika, Szybowym KWK „Makoszowy” w Zabrze
- Akta ul. Makoszowska 24 (1697/1, 1697/2, 1697/3, 1697/4, 1697/5) - materiały archiwalne kopalni „Makoszowy” z zasobów Archiwum Urzędu Miejskiego w Zabrzu
- Akta kopalni „Delbruckgrube – Makoszowy” z zasobów Archiwum Państwowego w Katowicach, Oddział w Gliwicach

22. Bibliografia

- J.Hebliński, K.Krzyżków „90 lat KWK Makoszowy 1906 - 1996” KWK „Makoszowy” i M-Studio

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

Wypożyczenie sprężarkowni posiada unikatowy charakter - w szczególności dwie sprężarki tłokowe z 1911/12r. produkcji Maffei Schwartzkopff Werke Berlin i G.A Schütz Wurzen S.A (nr 24482 i 24483), sprężarka tłokowa z 1923/24r produkcji Siemens Schuckert Werke Berlin i G.A Schütz Wurzen i S.A (nr 46681). W uzupełnieniu pozostaje turbokompresor z 1939r produkcji AEG Berlin.

25. Opracował

tekst
plany, rysunki
zdjęcia, fotografie
miejsca przechowywania negatywów

mgr inż. Adam Szewczyk

jw
jw
jw

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisu prawa autorskiego.

opracowano we wrześniu 2008 r

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

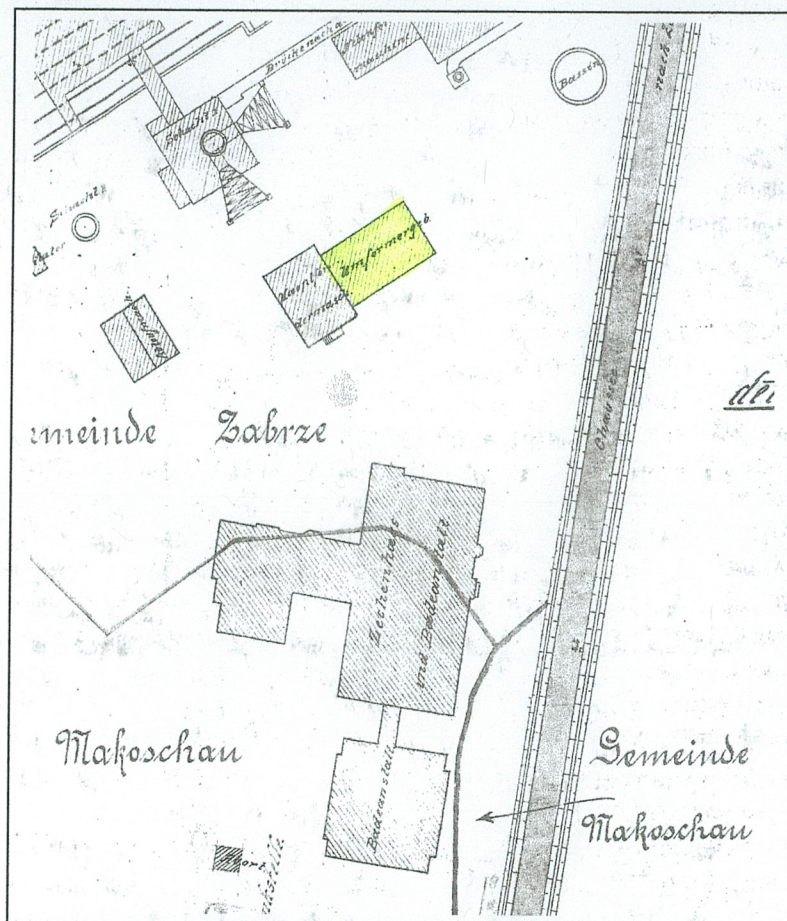
Wkładka sztuk 8.....

1. Miejscowość
ZABRZE
MAKOSZOWY

2. Obiekt
Zespół Kopalni „Delbrückschächte” ob. Oddział KWK „Sośnica - Makoszowy” Ruch
„Makoszowy” **SIŁOWNIA ENERGETYCZNA OB. SPRĘŻARKOWNIA I ROZDZIELNIA**

3. Zawartość wkładki
ciąg dalszy punktu 12 - historia obiektu ,
ciąg dalszy punktu 13 - opis obiektu, ilustracje

Budynek siłowni na planie kopalni z 1914 r.

historia c.d.:

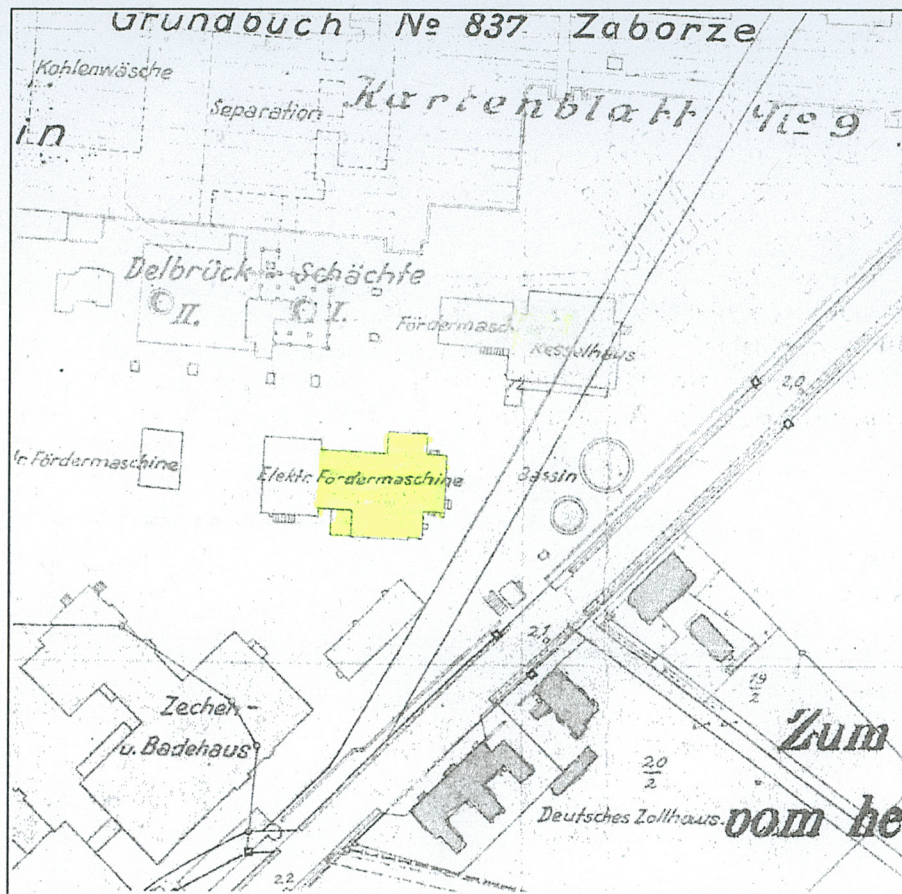
W 1908 r. na terenie kopalni uruchomiono pierwszą sprężarkę. Posiadała napęd parowy. Sprężarka tworzyła centralny kompresor i zastępowała wcześniejsze urządzenia przenośne, stosowane od początków budowy zakładu. Zainstalowana została prawdopodobnie przy siłowni energetycznej. Sprężarka zasilala instalacje pneumatyczne doprowadzone do urządzeń dołowych takich jak wiertarki, rynnny wstrząsalne, pompy oraz do urządzeń współpracujących z maszynami wyciągowymi. W 1912 r. /1914?/ uruchomiono dwie następne sprężarki. Zbudowane zostały w kooperacji berlińskiej Maffei Schwartzkopff Werke z G.A. Schütz Wurzen S.A i otrzymały kolejne numery fabryczne 24482 oraz 24483. Sprężarki, w przeciwieństwie do centralnego kompresora posiadały napędy elektryczne z silnikami trójfazowymi. Wydajność nowych sprężarek wynosiła 4000 m³/godz. Dla nowych sprężarek wzniesiona została hala dobudowana od wschodu do maszynowni szybu „I”. Hala jest widoczna na planie zakładu z 1914 r. Architektura hali została uproszczona. W elewacjach budynku, na poziomie głównej kondygnacji zostały wprowadzone prostokątne otwory okienne w triadach, a na poziomie wyższym w ciągu.

BUDYNEK SPRĘŻARKOWNI I ROZDZIELNI. PARTIA PÓLNOCNO-ZACHODNIA
WIDOK OD STRONY PÓLNOCNEJ

CZĘŚĆ BUDYNKU ILUSTRUJĄCA
NAJSTARSZY FRAGMENT
PRZED BUDYNKIEM ZBIORNIK
SPRĘŻONEGO POWIETRZA Z 1940 r.

Zespół kopalni z budynkiem siłowni na planie z 1928 r.

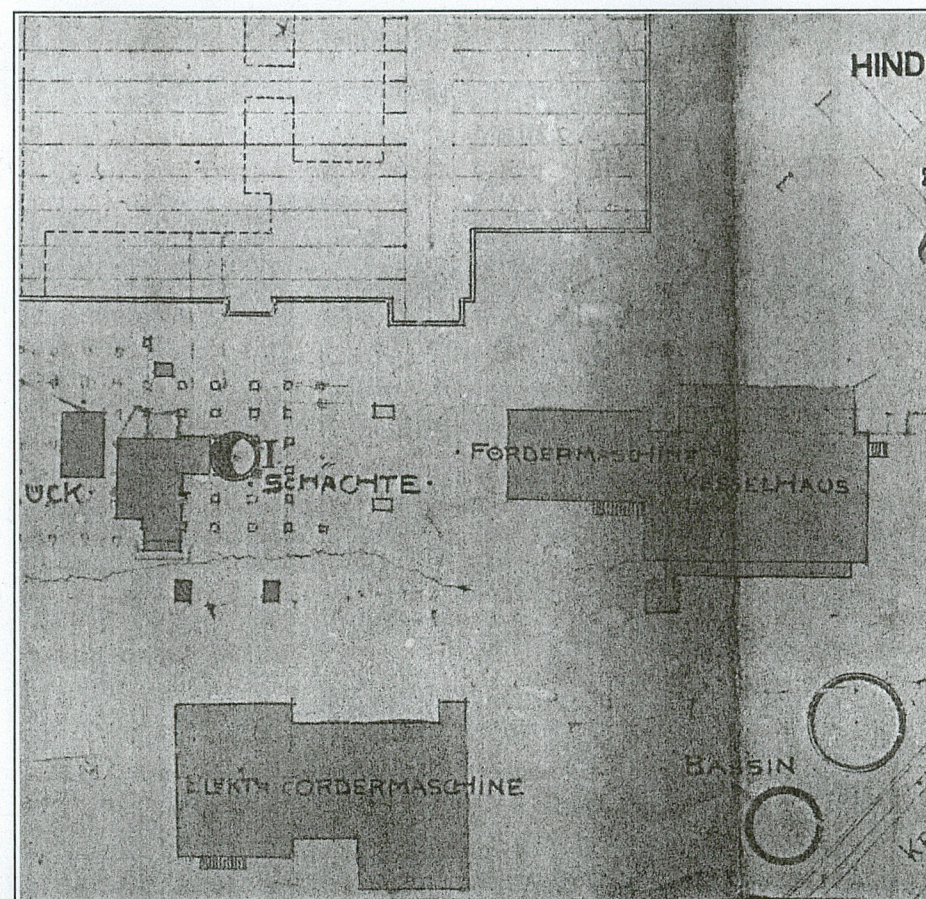
historia c.d :

W ok. 1932 r. hala sprężarkowni została powiększona od wschodu, o część frontową z efektowną elewacją, oraz od północy gdzie na miejscu starej, wzniesiono nową znacznie większą dobudówkę. Kolejny etap modernizacji hali sprężarkowni przypadał na rok 1939. Wtedy, we wnętrzu północnej dobudówki została zainstalowana jednokadłubowa, trójstopniowa turbosprężarka AEG z napędem elektryczny. Wydajność sprężarki była olbrzymia i wynosiła 30000m³/godz. Pracom montażowym towarzyszyły dalsze roboty budowlane. Polegały one na powiększeniu partii północnej dobudówki, którą wydłużono. Dobudowana do niej została również komora filtrów powietrznych. We wnętrzu hali ściany wyłożono nowymi ceramicznymi okładzinami.

Zespół kopalni z budynkiem siłowni na planie z 1930 r.

historia c.d :

W następnych latach, kopalnia znalazła się w niemieckiej części podzielonego Śląska i należała do państwowego koncernu „Preussag”. W tym czasie nastąpiło szereg zmian modernizacyjnych. Ich zakres obejmował w równym stopniu siłownię energetyczną, w której w 1924r uruchomiono trzecią sprężarkę z napędem elektrycznym. Powstała w kooperacji berlińskiej Siemens Schuckert Werke z G.A Schütz Wurzen S.A. Otrzymała numer fabryczny 46681. Urządzenie zostało zainstalowane w głównej hali, w sąsiedztwie dwóch poprzednich sprężarek, ale przewyższało je dwukrotnie wydajnością. Zapotrzebowanie na sprężone powietrze dalej wzrastało. W użyciu było wiele wiertarek powietrzno-obrotowych i udarowo-obrotowych, a także młotów pneumatycznych. W 1928r w zachodniej części budynku siłowni zainstalowano urządzenia sterowania napędem w układzie Leonarda, przeznaczone dla jednego z wyciągów szybu „I”. W tym czasie hala sprężarkowni posiadała już dobudówki dostawione od północy i południa. Po stronie południowej mieściła się większa z nich, należąca do rozdzielni..

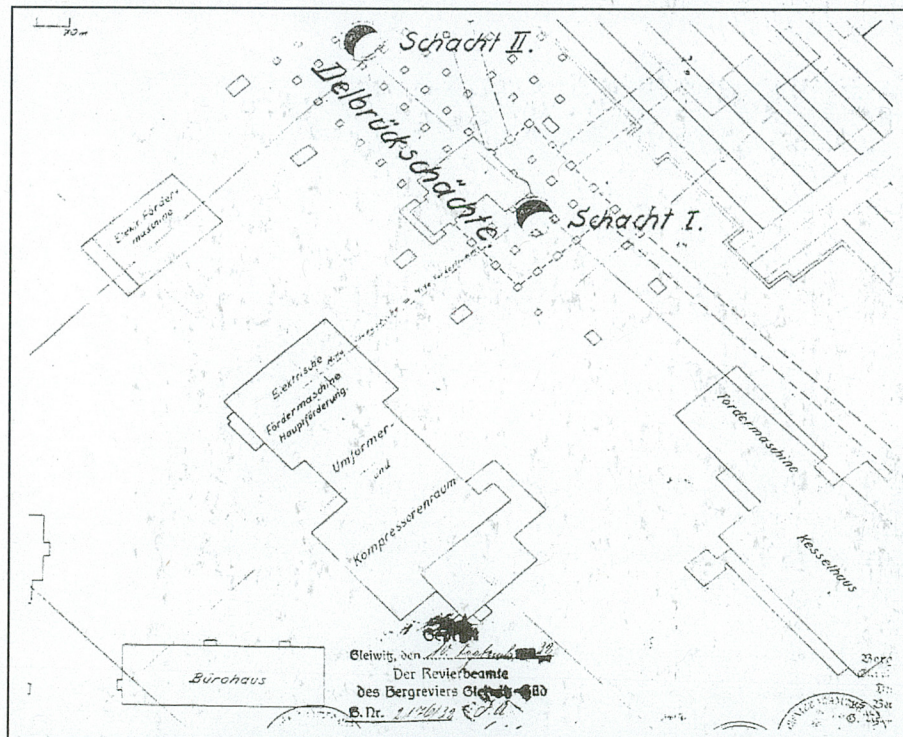

1. Miejscowość ZABRZE MAKOSZOWY	2. Obiekt Zespół Kopalni „Delbrückschächte” ob.Oddział KWK „Sośnica - Makoszowy” Ruch „Makoszowy” SIŁOWNIA ENERGETYCZNA OB. SPRĘŻARKOWNIA I ROZDZIELNIA	3. Zawartość wkładki ciąg dalszy punktu 12 - historia obiektu , ciąg dalszy punktu 13 - opis obiektu, ilustracje
---------------------------------------	--	--

historia c.d.:

Powiększona została również dobudówka południowa. W 1940r na zewnątrz hali zamontowano dwa zbiorniki wyrównawcze sprowadzone od producentów z Gliwic. W 1944r w budynku umieszczono schron stanowiący ukrycie dla obsługi na wypadek bombardowania. W latach po drugiej wojnie światowej park maszynowy został powiększony o sprężarkę produkcji radzieckiej - w 1987r zainstalowana została radziecka sprężarka z 1977r o wydajności 15 000m³/h. Dalsze zapotrzebowanie na ten rodzaj energii wynikał z zastosowania wrębiarek powietrznych i przenośników pneumatycznych. W 1994r zaprzestano eksploatacji dwóch najstarszych sprężarek „Schütz”. Sprężarka „Schütz” z 1924r oraz turbosprężarka AEG stanowiły rezerwę. Przewiduje się dalsze modernizacje. Aktualnie, głównym odbiorcą sprężonego powietrza są dołowe oddziały górnicze. Budynek o cechach modernizmu. Brak autora projektu.

Zespół kopalni z budynkiem siłowni na planie z 1932 r.

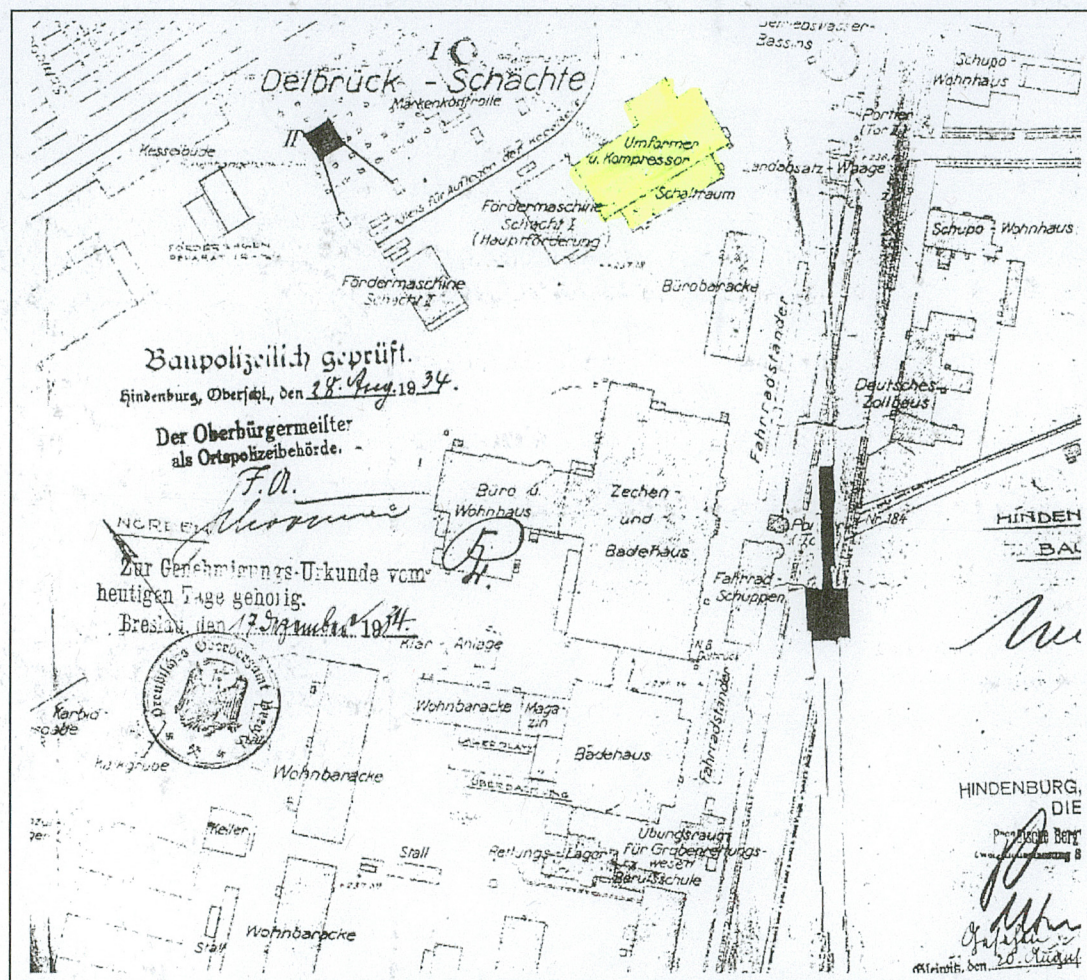
BUDYNEKN SPRĘŻARKOWNI I ROZDZIELNI.
WIDOK OD STRONY PÓŁNOCNEGO-WSCHODU

opis c.d :

wnętrze: w głównej hali jednoprzestrzenne. Od północy połączone z pomieszczeniem turbosprężarki AEG. Po stronie północnej także komora filtrów powietrznych, pomieszczenia socjalne i pomocnicze. Od południa dobudówka rozdzielni oświetlenia, podstacji transformatorowej i innych. W poziomie podpiwniczenia pomieszczenia z wyposażeniem – chłodnica międzystopniowa sprężarki SSW i G.A Schütz Wurzen S.A.nr.fabr. 46681, rozruszniki wodne, rurociągi doprowadzające i rozprowadzające powietrze

Drzwi w przejściu do maszynowni

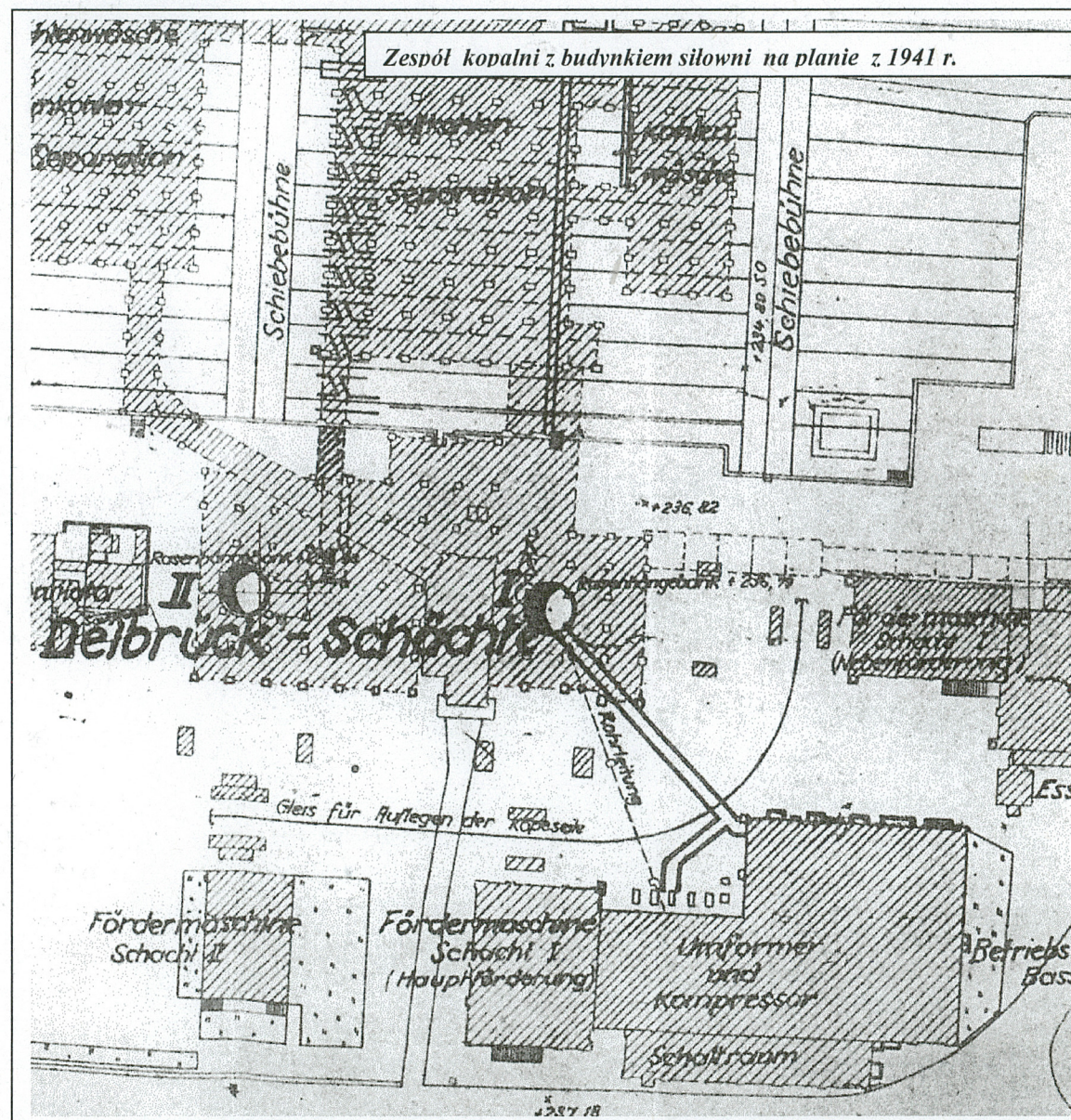

Zespół kopalni z budynkiem siłowni na planie z 1934 r.

1. <i>Miejscowość</i> ZABRZE MAKOSZOWY	2. <i>Obiekt</i> Zespół Kopalni „Delbrückschächte” ob.Oddział KWK „Sośnica - Makoszowy” Ruch „Makoszowy” SIŁOWNIA ENERGETYCZNA OB. SPRĘŻARKOWNIA I ROZDZIELNIA	3. <i>Zawartość wkładki</i> ciąg dalszy punktu 13 - opis obiektu ilustracje, fotografie
--	--	---

- sprężarka tłokowa z 1911/12r produkcji Maffei Schwartzkopff
- Werke Berlin i G.A Schütz Wurzen S.A - nr 24482. Urządzenie unieruchomione
- sprężarka tłokowa z 1911/12r produkcji Maffei Schwartzkopff
- Werke Berlin i G.A Schütz Wurzen S.A - nr 24483. Urządzenie unieruchomione
- sprężarka tłokowa z 1923/24r produkcji Siemens Schuckert Werke
- Berlin i G.A Schütz Wurzen i S.A – nr 46681. Urządzenie sprawne
- turbokompresor z 1939r produkcji AEG Berlin. Urządzenie sprawne
- suwnice - 20 000 kg z ok. 1911r, dwubelkowa, ręczna, hakowa
- oraz z 1939
- dwa zewnętrzne zbiorniki wyrównawcze z 1940r
- szafki rozdzielni

(1)

(2)

(3)

- 1 – Fragment elewacji południowej
2 – Widok partii południowej od strony wschodniej
3 – Elewacja południowa. Widok od strony południowo-wschodniej

1. *Miejscowość*
ZABRZE
MAKOSZOWY

2. *Obiekt*
Zespół Kopalni „Delbrückschächte” ob.Oddział KWK „Sośnica - Makoszowy” Ruch
„Makoszowy” **SIŁOWNIA ENERGETYCZNA OB. SPRĘŻARKOWNIA I ROZDZIELNIA**

3. *Zawartość wkładki*
ilustracje, fotografie

Widok od strony południowego-zachodu

Fragment partii południowo-zachodniej z najstarszą częścią budynku

*Widok od strony północnego-wschodu
Elewacja zachodnia północnej dobudówki*

*Widok od strony północnego-zachodu
Widok od strony północnego-zachodu*

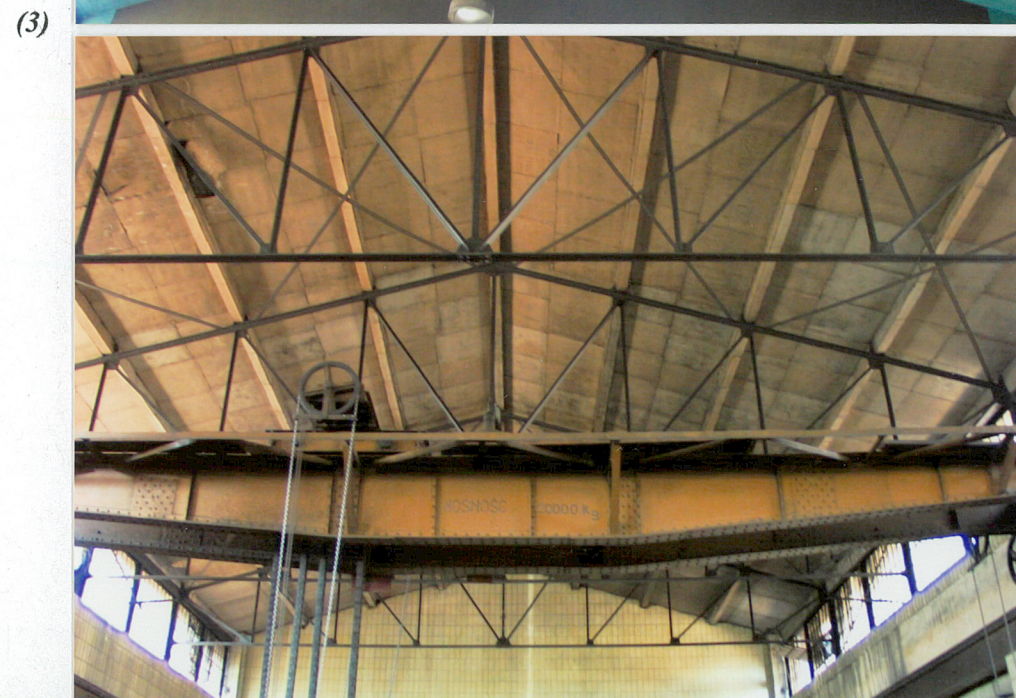

1. Miejscowość
ZABRZE
MAKOSZOWY

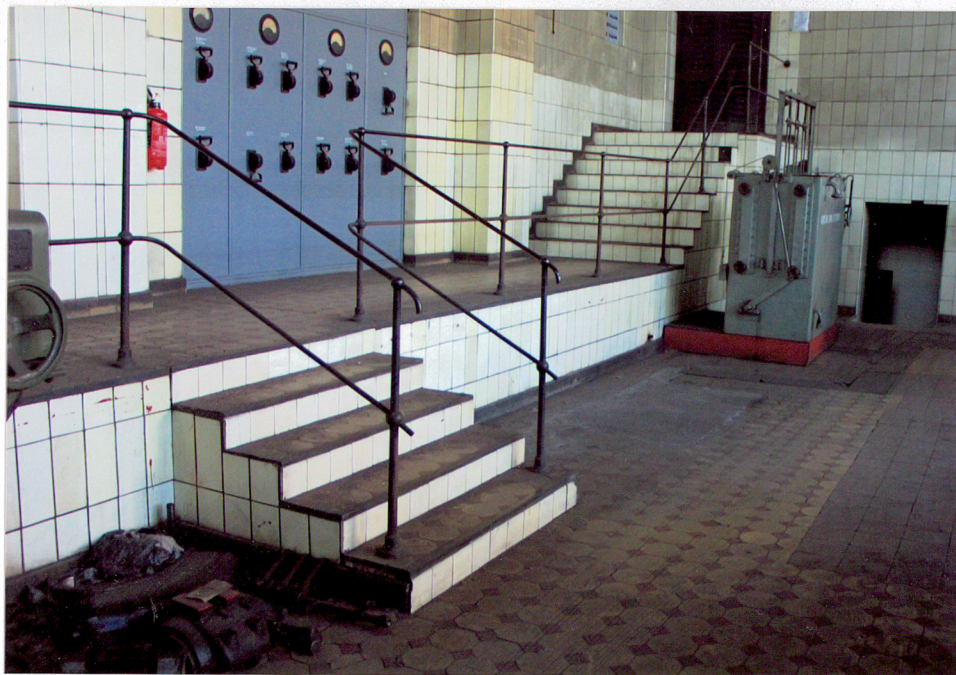
2. Obiekt
Zespół Kopalni „Delbrückschächte” ob. Oddział KWK „Sośnica - Makoszowy” Ruch
„Makoszowy” SIŁOWNIA ENERGETYCZNA OB. SPRĘŻARKOWNIA I ROZDZIELNIA

3. Zawartość wkładki
ilustracje, fotografie

- 1 – Widok wnętrza hali sprężarkowni
2 – Fragment konstrukcji dachowej głównej części hali sprężarkowni
3 – Fragment konstrukcji dachowej północnej dobudówki

*Widok wnętrza w obrębie najstarszej części hali
Schron z czasów drugiej we wnętrzu hali*

*Fragment posadzki
Schron z czasów drugiej we wnętrzu hali*

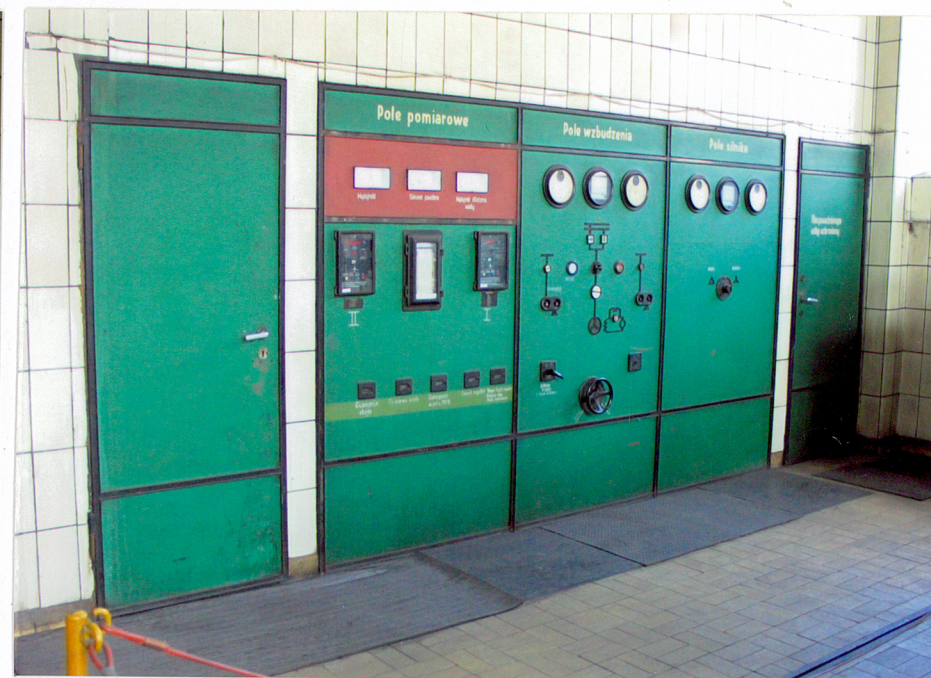
1. *Miejscowość*
ZABRZE
MAKOSZOWY

2. *Obiekt*
Zespół Kopalni „Delbrückschächte” ob.Oddział KWK „Sośnica - Makoszowy” Ruch
„Makoszowy” SIŁOWNIA ENERGETYCZNA OB. SPRĘŻARKOWNIA I ROZDZIELNIA

3. *Zawartość wkładki*
ilustracje, fotografie

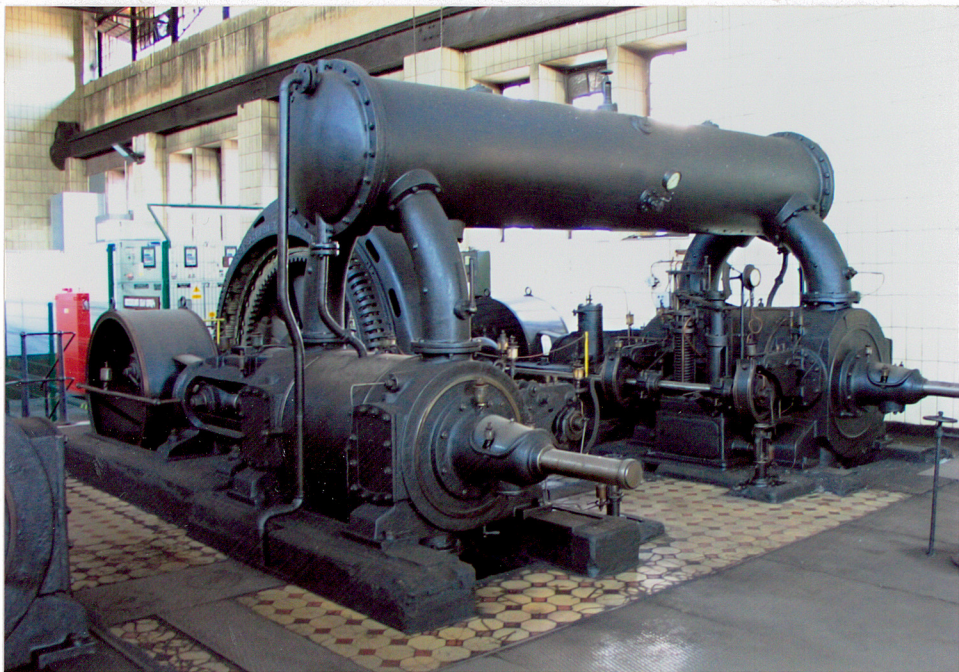
Widok szafy rozdzielnic Ro3-20

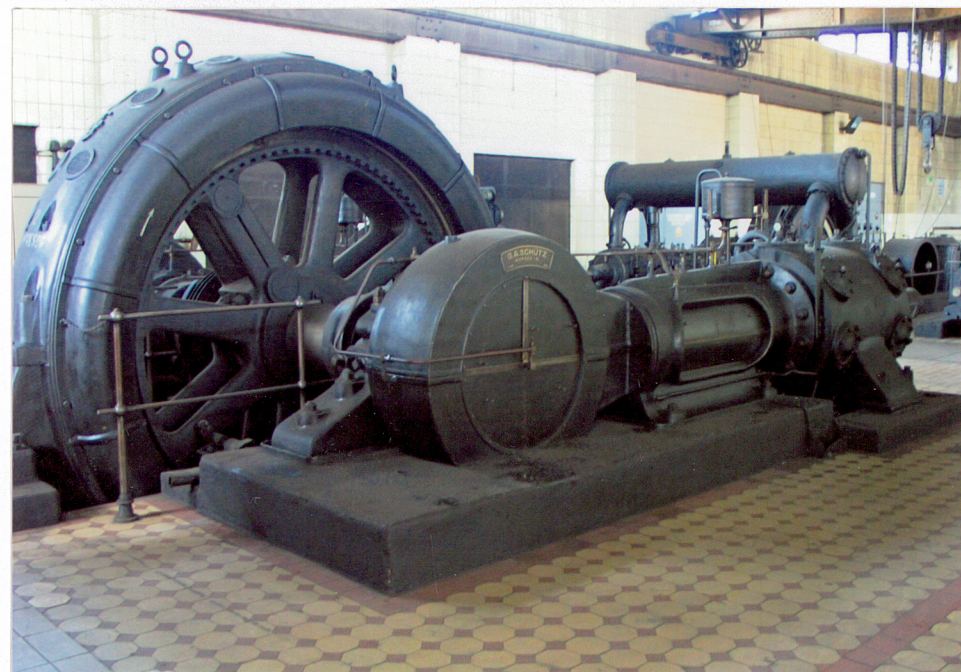
Widok szaf opomiarowania turbosprężarki AEG

(1)

(2)

(3)

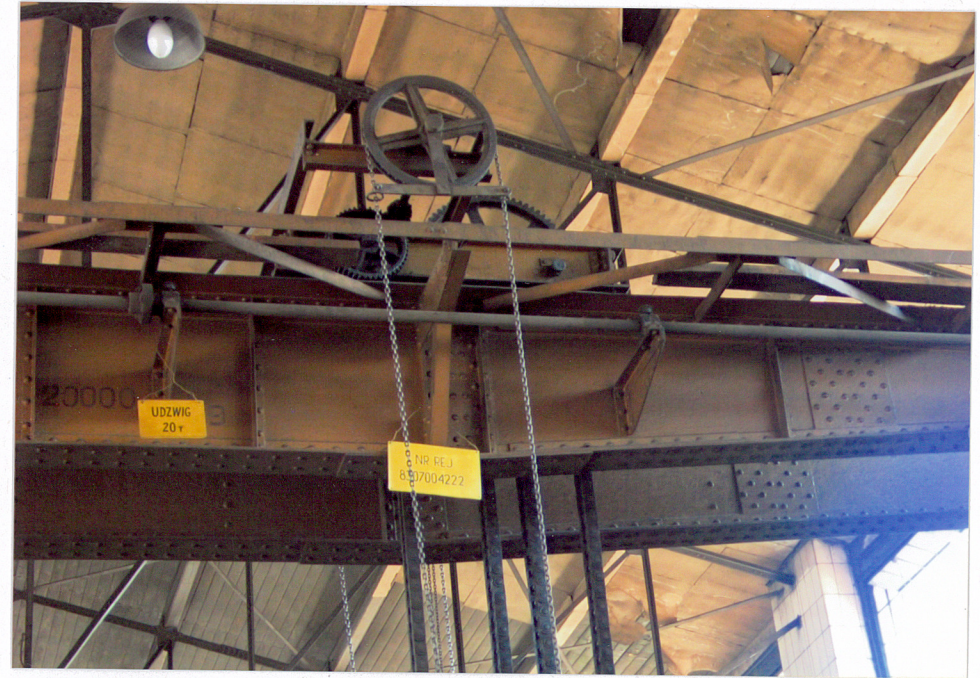
- 1 – Sprężarka tłokowa nr 3 z 1911/12r. produkcji Maffei Schwartzkopff Werke Berlin i G.A Schütz Wurzen S.A (nr 24482)
- 2 – Sprężarka tłokowa nr 4 z 1911/12r. produkcji Maffei Schwartzkopff Werke Berlin i G.A Schütz Wurzen S.A (nr 24483)
- 3 – Sprężarka tłokowa nr 2 z 1923/24r produkcji Siemens Schuckert Werke Berlin i G.A Schütz Wurzen i S.A (nr 46681)

1. <i>Miejscowość</i> ZABRZE MAKOSZOWY	2. <i>Obiekt</i> Zespół Kopalni „Delbrückschächte” ob.Oddział KWK „Sośnica - Makoszowy” Ruch „Makoszowy” SIŁOWNIA ENERGETYCZNA OB. SPRĘŻARKOWNIA I ROZDZIELNIA	3. <i>Zawartość wkładki</i> ilustracje, fotografie
--	--	---

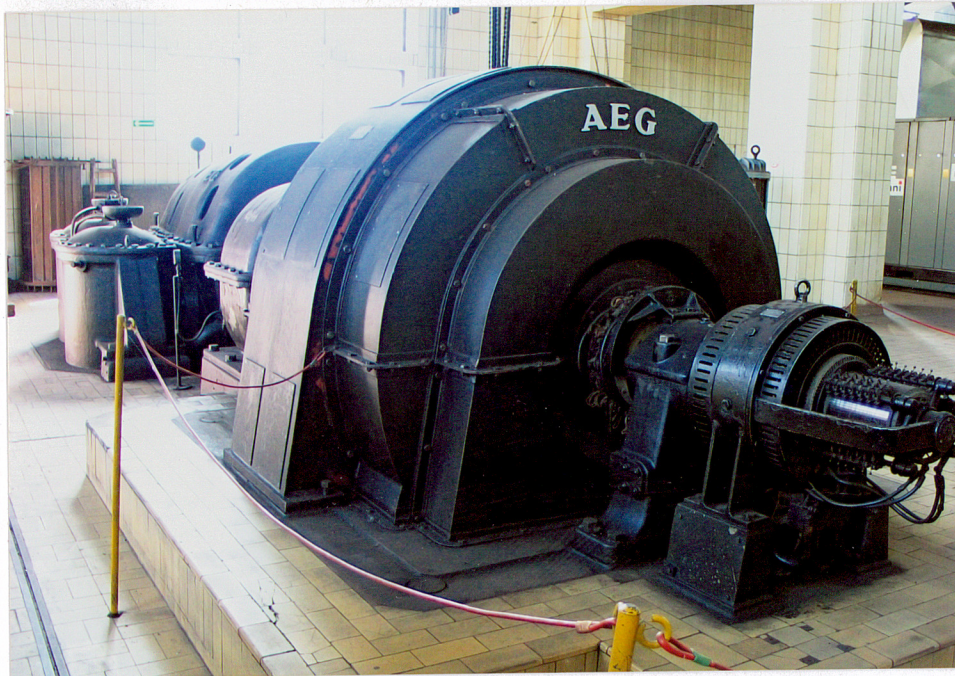

Widok wnętrza hali z suwnicą 20 000kg z ok. 1911 r

Fragment belki i wózka suwnicy

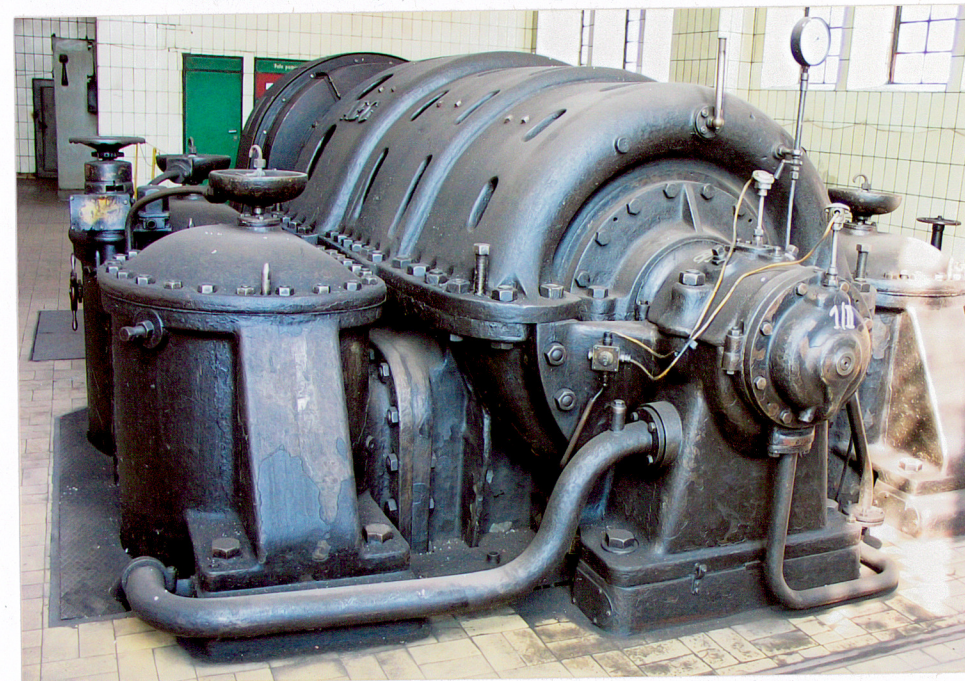
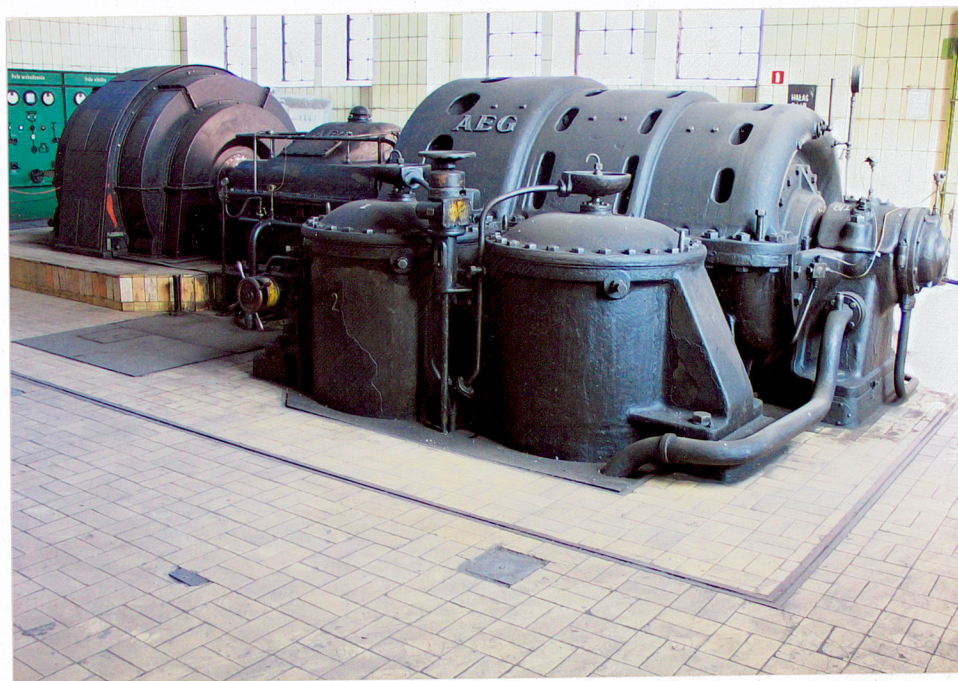

*Widok silnika turbokompresora z 1939r produkcji AEG Berlin
Widok silnika z turbokompresorem z 1939r produkcji AEG Berlin*

*Widok silnika z turbokompresorem z 1939r produkcji AEG Berlin
Widok turbokompresora z 1939r produkcji AEG Berlin*

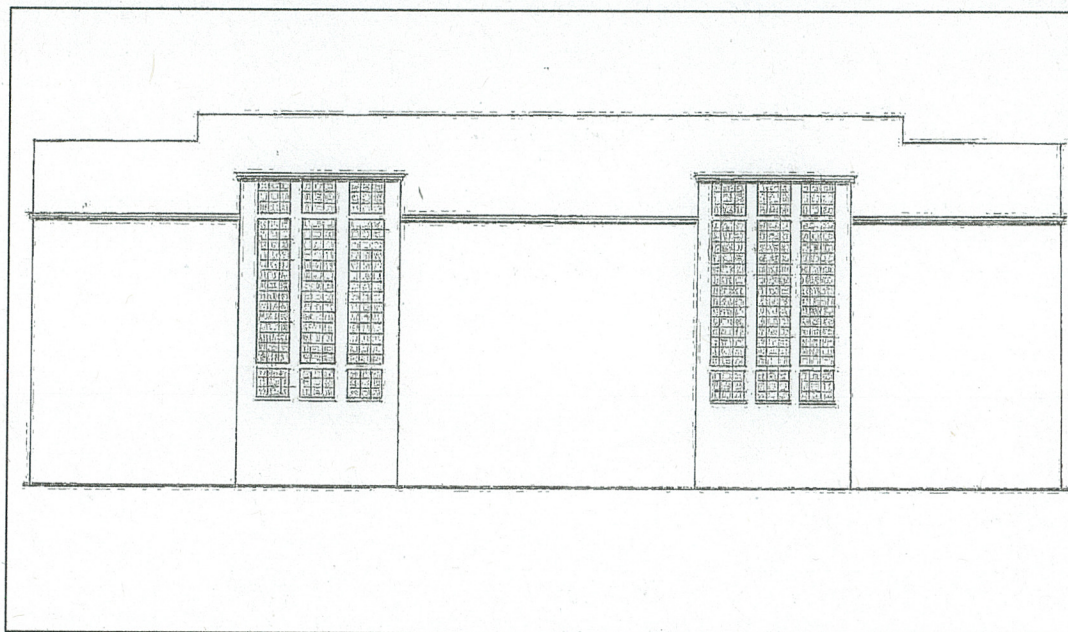

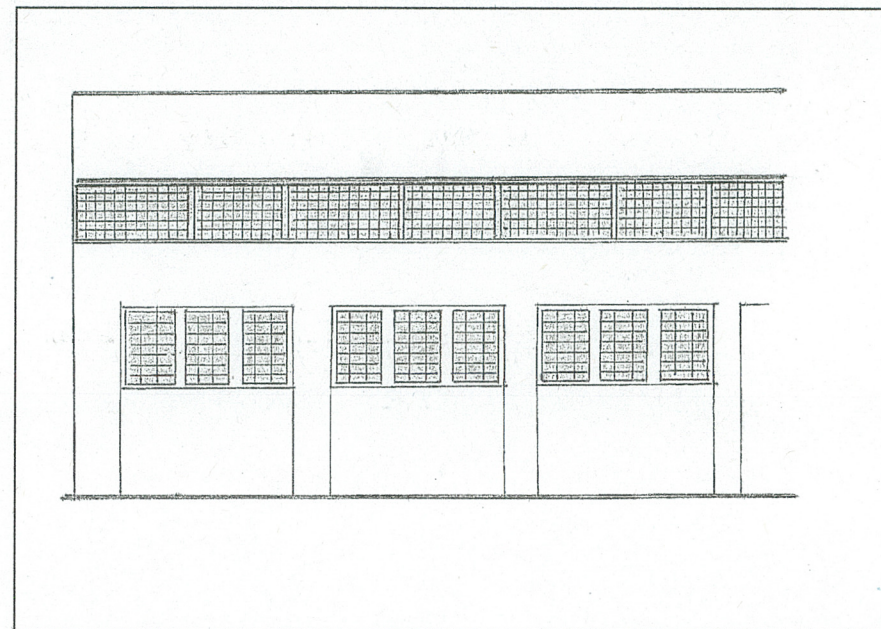

SIŁOWNIA ENERGETYCZNA OB. SPRĘŻARKOWNIA I ROZDZIELNIA.
RYSUNKI ELEWACJI. SKALA 1:200

FRONTOWA FASADA (ELEWACJA WSCHODNIA) Z OKRESU MODERNIZMU (ok.1932 r.)

FRAGMENT ELEWACJI PÓŁNOCNEJ HALI (odpowiadający najstarszej części, z ok.1908 r.)